

Оксана РЕМЕНЯКА, Оксана СТОРЧАЙ

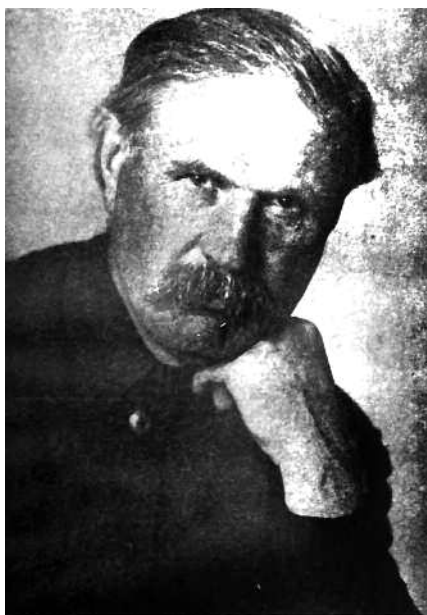
МИКОЛА АДРІАНОВИЧ ПРАХОВ

Історія есею до персональної виставки

Фотія Степановича Красицького

Видатний український живописець Фотій Степанович Красицький (12(24).VIII.1873 — 2.VI.1944), внучатий небіж Тараса Шевченка (його батько — рідний син сестри поета, Катерини) свою першу персональну виставку відкрив у останній декаді червня 1941 року [1]. Фактично, це був підсумок 53 річного творчого доробку художника — виставка охоплювала період від 1888 по 1941 рр. і збігалася з «40-літтям закінчення художньої освіти автора» [2]. Навчався Фотій Красицький у Київській школі малювання М.І. Мурашка, його навчання оплачував видатний український композитор Микола Віталійович Лисенко. Безпосередніми вчителями, які дали розуміння мистецтва й основи художньої культури, сам художник називає Миколу Мурашка, Миколу Пимоненка, Олександра Попова, Киріака Костанді та Іллю Репіна, у майстерні якого в Петербурзькій Академії мистецтв Красицький завершував свою художню освіту. Проте для Фотія Степановича основним орієнтиром у роботі завжди була творчість його славетного прадіда, Тараса Григоровича Шевченка, саме тому програмним твором, розміщеним на титульній сторінці каталогу виставки був портрет Тараса Шевченка (акварель, олівець, 1938 р.). Загалом в експозиції було представлено 328 робіт живопису (195) і графіки (123), виконаних майже у всіх техніках образотворчого мистецтва: олія, акварель, олівець, туш, гуам, сангіна, сепія.

У архіві зберігається рукописний есей відомого мистецтвознавця Миколи Адріановича Прахова про творчість Фотія Красицького [3] — рукопис датовано 19-м червня 1941 року — дата доволі тривожна, адже буквально за кілька днів Друга Світова війна перетне кордони Радянського Союзу, змінивши долі тисяч людей, в тому числі й родин Прахових та Красицьких. Проте дата ця жодною мірою не проясняє обставин написання тексту, який ми публікуємо вперше. У тій же архівній теці зберігається лист дружини Миколи Прахова до Фотія Красицького. Саме документ, написаний рукою знаменитої ук-

Ф. Красицький

раїнської художниці Анни Августівни Крюгер-Прахової, розкриває нам причини, які спонукали Миколу Прахова до написання цієї статті. 21-го червня 1941 р., увечері відбулось обговорення персональної виставки Красицького — на якій, тоді вже шестидесятивосьмилітній художник, представив увесь творчий доробок. Це була виставка-підсумок його творчого життя, адже через три роки Фотія Степановича не стало. Саме до цієї події Микола Адріанович написав есей-доповідь, що й сьогодні є чи не найкращим критичним оглядом доробку художника.

Втім, лист говорить сам за себе:

«Дорогой Фотий Степанович, позвольте поздравить вас с успехом вашей выставки. Успех я определяю не количеством народа побывавшему на ней, а тем, как люди понимающие отнеслись к ней. Я очень хотела быть сегодня на обсуждении выставки, и даже добавить пару слов к тому, что скажет Николай Адрианович, но большое радостное семейное событие помешало мне: сегодня сын наш, Николай [4], защищает кандидатскую диссертацию в университете, как раз в то же время вечером, после чего весь народ, молодой и старый, придет к нам домой. А хотела я сказать, что все мы художники должны благо-

Ф. Красицький. Натурник. Академічна постановка. Екзаменаційна. 26.10.1896. Санкт-Петербурзька Академія мистецтв. Папір, чорний олівець. Внизу справа олівецевий напис: «Красицький 96» та чорнильний штамп з написом «И.А.Х. худож. экзам. 26 окт. 96»

дарить вас за вашу выставку: она очень интересна и поучительна тем, что вы показали весь путь вашей работы, вашего развития. Меня в особенности трогает то, что в каждой вашей работе чувствуется любовь к искусству и к родному народу и родной природе, которые и для меня являются родными, т.к. я родилась и выросла на Украине. Помню как мы с вами почти одновременно начали преподавать в Худ. Училище и вели почти параллельные классы: иногда я не вполне соглашалась с вашим методом, а теперь наконец, [понимаю,] что вы были вполне правы: надо прежде всего научить людей работать. Крепко жму вашу руку, уважаемый Фотий Степанович и желаю вам здоровья и еще много лет успешной работы.

А. Прахова

Киев, 21 июня 1941 г.» [5]

Отже, на нашу думку публікація високопрофесійної статті М. Прахова про Ф. Красицького значною мірою збагатить бібліографію з вивчення творчості визначного майстра і введе її до наукового обігу, як і цікавий лист А. Крюгер-Прахової. Поза сумнівом, важливою є й підбірка ілюстративного матеріалу, до якого входять переважно навчальні рисунки художника, що да-

Ф. Красицький. Навчальний рисунок гіпсового зліпка з античного бюсту Діоніса. 1892. Київ. Рисувальна школа М. І. Мурашка. Папір, олівець. Під зображенням в центрі напівстертий олівецький напис: «Ф Кра[сиць]кий Київ 1892»

ють можливість простежити освоєння Красицьким зображальної грамоти в трьох фахових навчальних закладах та різні свідoctва цих закладів видані художникові. Безумовно, портрети Шевченка, виконані Красицьким, одні з найкращих в українській Шевченкіані, тому публікуємо портрет 1938 року, представлений на виставці (олівець, акварель) та портрет 1942 року, виконаний у техніці автолітографії.

1. Відомо, що обговорення виставки відбулося 21.06.1941 у другій половині дня. Див.: Лист А. Крюгер-Прахової до Ф. Красицького; Персональна виставка творів художника Красицького Фотія Степановича [Каталог]. — К., 1941.

2. Персональна виставка творів художника Красицького Фотія Степановича [Каталог]. — К., 1941.

3. ЦДАМЛМ України, Ф. 96 (Ф. С. Красицький), оп. 1, спр. 102.

4. Йдеться про сина Миколи Адріановича та Анни Августівни, батька відомої української художниці Саші Прахової, Миколи Миколайовича Прахова, у якого в той день був захист дисертації на тему: «Флора Якутії».

5. ЦДАМЛМ України, Ф. 96 (Ф. С. Красицький), оп. 1, спр. 102.